

වේතනාව පිරිසිදු වන තැන ක්‍රියාවන්ද යෝග්‍ය වන අතර එය පිරිසිදු නොවුවහොත් ක්‍රියාවන්ද යෝග්‍ය නොවන්නේය. යම් අන්දමකින් වේතනාව හා ක්‍රියාව එකවර සම්බන්ධ වන්නේද ඒ හා අවස්ථා 3ක් පැහැදිලි වන්නේය. පළමුව, එම ක්‍රියාව අල්ලාත් fou÷ka හට බියෙන් කිරීමය. එය ගැත්තන් කරන්නා වූ දේව මෙහෙයයි. දෙවනුව, එම ක්‍රියාව කුසල් හා ස්වර්ගය බලාපොරොත්තුවෙන් කිරීමය. එය ව්‍යාපාරිකයන්ගේ දේව මෙහෙයයි. තෙවනුව, මේ දේ සියල්ල අල්ලාත් තඤ්ඤාගෙන් ලැජ්ජා සහගත ස්වරූපයකින්, ඔහුට ඉටු කළ යුතු යුතුකමක් ඉටුකරන්නා සේ, ඔහුට තුනි පුද කරන්නා අයුරින් කිරීමයි. තවද මොහු මේ දේ වලත් තමන් තමාගේ යුතුකම් හරිහැටි ඉටුනොකරන්නේය යන හැඟීමක්ද ඇති කර ගනී. මෙයට හේතුව තමන්ගේ ක්‍රියාව පිලිගැනුනේද නැද්ද යන බිය ඔහුගේ සිත තුළ තිබීමය. මෙය ඉස්ලාම් අපට මග පෙන්වන නිදහස් මිනිසුන් ඉටු කළ යුතු දේව මෙහෙය වන්නේය. නබි i , a , a dyq wff, yj i , a i තුමාද අප හට කියා සිටියේ මේ ආකාරයෙන් පුණ්‍යකාරක ක්‍රියාවන් කිරීමටය. ආයිමා r, wk a dyq wk yd තුමිය නබි i , a , a dyq wff, yj i , a i තුමාගෙන් ඔහුගේ රාහි නැමදිම්වලින් පා ඉදිම් ඇති අයුරු දැක "නබි තුමනි, කිමද මෙලෙස කරදර වන්නේ, ඔහු තුමාගේ පෙර හා පසු වූ පාපයන් හට අල්ලාත් තඤ්ඤා සමාව දී ඇත්තේය" යනුවෙන් ඇසුවිට "මා ස්තූතිවන්ත වහලෙකුව සිටිය යුතු නොමවන්නේද?" යනුවෙන් පැවසීය. තවද නැමදිම් වලින් හොඳම නැමදිම් වන්නේ බියෙන් කරන්නා වූ වතාවන්ද එසේත් නොමැති නම් බලාපොරොත්තුවෙන් කරන්නා වූ වතාවන්ද යන්න සොයා බැලීමද ඉතාමත් වැදගත් වන්නේය. ඉමාම් ගසාලි ryu; 7 a d wff, ys තුමා "බලාපොරොත්තුවෙන් කරන්නා ලබන වතාවන් ඉතාමත්

ශ්‍රේෂ්ඨය. කිමද යත් බලාපොරොත්තුව ආදරය හා කරුණාව ඇති කරන අතර බියෙන් කරන්නා වූ වතාවත්වල ප්‍රතිඵලය වන්නේ බැරෑපත් විමක්ය" යනුවෙන් පැවසුවේය*. ඉහත සඳහන් අවස්ථා 3ම යම් කිසි දෙයක් අල්ලාත් foú÷ka වෙනුවෙන් කරන්නන් හා සම්බන්ධ වූ ඒවා වන්නේය. තවද අහංකාරකම, ආඩම්බරකම යන්නද අල්-ඉක්ලාස් ("الإخلاص", පරිශුද්ධ වේතනාව) හා සම්මිශ්‍රණය විය හැකිය යන්නද ඉතාමත් සැලකිල්ලට ගත යුතුය. යම් කෙනෙකු තමන්ගේ කුසල් වතාවත් පිළිබඳ ආඩම්බර වන්නේද ඔහුගේ එම ක්‍රියාවන් සියල්ල බිඳී විසිරී යන්නේය. තවද තවත් අවස්ථාවක් අප සැලකිල්ලට භාජනය කල යුතුය. එනම් යම් කිසි වතාවත් මෙලොව හා පරලොව දෙකම පතා ඉටුකරන්නා වූ අවස්ථාවයි. මේ අවස්ථාව විග්‍රහ කිරීමේදී ආගමික විශාරදයින් මෙම ක්‍රියාවන් පිලිනොගෙනෙනා බව ඇගවූහ. මෙයට සාක්ෂියක් වශයෙන් හදිස් අල්-කුද්සි හි වූ "අල්ලාත් තආලා පවසන්නේ නම් 'මා සහකාරයන්ගෙන් ඉතාමත්ම පොහොසත් වන්නෙමි, කවුරුන් හෝ කුසල් ක්‍රියාවන් කර එහි මා හා තවත් කෙනෙකු සම කරන්නේද එම ක්‍රියාවන් වලින් මා නිදහස් වන්නෙමි' " යන්න ගත හැක.

අල්-රියා ("الرياء" ප්‍රදර්ශනය කිරීම, අන් අය දැකීම සඳහා වතාවත් කිරීම) යන්න ප්‍රධාන වර්ග 2කට බෙදිය හැකිය.

* මෙම අදහස යම් අන්දමකින් පිළිගත හැකිඅතරම, මා මෙයට වෙනස් අන්දමකින් වූ මතයක් පිළිගන්නෙමි. එනම් බියෙන් හා ආඥාවෙන් (බලාපොරොත්තුවෙන්) යන දෙකත් සමගින් කරන්නා වූ වතාවත් හා අනෙකුත් කුසල කර්මයන් ඉතාමත් උතුම්ය. **මෙයට අල්-කුද්සියේ (يدعوهم خوفاً وطمعا) අල්-හෂ්ෂා.හා මාහාහ හාමිහ කර මෙ හාහා.** එනම් ඔවුන් වතාවත් හා උභාවත් කරනා අවස්ථාවලදී අල්ලාත්ගේ දඩුවම්, නිරය යන දෑ වලින් බියකින් හා කුසල්, ස්වර්ගය යන දෑ වලට ආඥාවෙන් කරන්නෙහුය.

එයින් එකක් නම් වැදුම් පිදුම් වලින් මිනිසුන්ගේ සැලකිල්ල හැර
අන් කිසිවක් නොපැහැරිය. අනෙක නම් එමගින් අල්ලාත් fou+kaහා
ඒ සමගම අන් අයත් තම චේතනාව හා සම්බන්ධ වීමයි. මෙම
අවස්ථා 2කම කුසල් වතාවත් නිශ්ප්පහ කරන්නා ඒවා වන අතර
මෙම අවස්ථා සැලකිල්ලට ගෙන ආගමික විගතන් උදාහරණයන්
ඉදිරිපත් කර ඇත. මේවා අවධාරණයට ගැනීමේදී, "යම් දෙයක්
අල්ලාත් තඤාලා වෙනුවෙන් ඉටු වූයේද එය පිලිගැනේ, යම් දෙයක්
මනුෂ්‍යයන් වෙනුවෙන් ඉටුවූයේද එය පිලිනොගැනේ" යනුවෙන්
අල්-සමර් අල්-කන්දී තමා සඳහන් කළේය. ඒ අනුව කවුරුත් හෝ
අනිවාර්ය වූ සලාතයන් එය අල්ලාත් තමා හට නියම කළදෙයක්
මා ඔහු වෙනුවෙන් ඉටු කරන්නෙමි යන චේතනාවත් සමග ඉටු
කරන්නා අතරතුර අන් අය මා දෙස බලා සිටින්නා හෙයින්
ඉතාමත් සුන්දරව, දීර්ගව ඉටුකරන්නා අවස්ථාවේදී එම අනිවාර්ය
සලාතය ඔහුගෙන් පිලිගැනෙන අතර අන් අය නිසා සිදුවූ
හැඩගැන්වීම් පිලිනොගැනේ. තවද විශිෂ්ට ආගමික විගතක වූ
ඉස්සුද්දින් බින් අබ්දුල් සලාම් තමා ගෙන් මේ ගැන ප්‍රශ්න කරනු
ලැබූ අවස්ථාවේදී ඔහු "මා මේ වූ කුසල් වතාවත් නිශ්ප්පහ
නොවේවා යැයි පතමි, මේ සියල්ල මෙම වතාවත්හි ලක්ෂණයන්හි
මේ අන්දමින් චේතනාව මිශ්‍ර වූ අවස්ථාව හා සම්බන්ධ වූ විටය,
මෙය කුසල වතාවක (උදාහරණයක් ලෙස අනිවාර්ය සලාතයක)
මූලය චේතනාව හා මිශ්‍ර වූ කලී එම වතාව පිලිනොගැනේ"
යනුවෙන් පැවසුවේය.

අල්-රියා නම් වූ මෙම ප්‍රදර්ශනය කිරීම වතාවත්
කිරීමේදී මෙන්ම අත්හැරීමේදීද දක්නට ලැබිය හැක. "යම්
වතාවක් අන් අය වෙනුවෙන් අත් හරින්නේද එයද අල්-රියා වේ,
යම් වතාවක් අන් අය වෙනුවෙන් කෙරෙන්නේද එය ෂරීක් (

"الشرك" (සමකිරීම) වේ, අල්ලාහ් foú÷kaමේ දෙකෙන්ම නුඹ මුදවා තිබීම අල්-ඉක්ලාස් (පරිශුද්ධ වේතනාව) වේ" යනුවෙන් අල්-ෆලේඛ් බින් අය්යාල් සදහන් කර තිබේ. මෙය උදාහරණයන් උපකාරයෙන් පැහැදිලි කිරීම ඉතාමත් වැදගත්ය. එනම් කවුරුන් යම් කුසල වතාවක් කරන්නට සිතා අන අය මා දෙස බලා සිටිය යනුවෙන් සිතා නොකර අත්හරින්නේද එය ප්‍රදර්ශණය කිරීමකි. ඒ කිමද යත් එය අන් අය වෙනුවෙන් නොකළ දෙයකි. මෙහි සදහන් කළ යුතු වැදගත් දෙයක් ඇත, එනම් කාටත් නොපෙනෙන පරිදි පසුව ඉටුකිරීම සදහා අත්හැරීම ඉස්ලාම් අගය කරන්නා දෙයකි. නමුත් මෙය අනිවාර්ය වූ සලාතයක්, අනිවාර්ය වූ සකාත් හෝ අනුගමනයට ගැනෙන විගතකු මගින් කෙරෙන වතාවත් නම් එලිපිට කිරීම ඉතාමත් සුදුසුය. ප්‍රදර්ශණය කරන්නා වූ වේතනාව කුසලයන් නිශ්ඵල කරන්නා සේම ඇසෙන්නට සැලැස්වීමද ඒ හා සමාන වන්නේය. එනම් හුදකලාවේ අන් අයට නොපෙනෙන ලෙස යම් කුසල් වතාවක් කර පසුව එය අන් අයට කියාපෑම මෙයට ඇතුළත් වේ. නබි (සල්) තුමා "කවුරුන් හෝ අන් අය තමා ගැන කථා කිරීම සදහා වතාවත් කරන්නේද එලෙසෙන්ම අල්ලාහ් තඤාලා ඔහු ගැන කථා කෙරෙන ලෙස සලස්වන්නේය, කවුරුන් අන් අය තමා දෙස බැලීම ආශා කරන්නේද එයද අල්ලාහ් තඤාලා ප්‍රදර්ශනයට ලක් කරන්නේය" යැයි පවසා තිබේ. මෙය විග්‍රහ කිරීමේදී, ආගමික විගතූන් "මෙය කරන්නා අන් අය විසින් පිළිපැදෙන්නෙකු නම්, මෙය කරන්නේ අන් අය උනන්දු කිරීමට නම් මෙහි කිසිදු ප්‍රදර්ශනයක් නොමැත" යනුවෙන් සදහන් කළහ. මෙම අවස්ථා සැලකිල්ලට ගැනීමේදී අල්-මර්සබානි ryu; ; 4 d wff, ys ගෙන් උපුටා දැක්වීම ඉතාමත් වැදගත්ය. ඔහු "සලාතය ඉටු කරන්නෙකු ඔහුගේ සලාතය පිලිගැනෙන්නට නම් අංග 4ක්

පූර්ණ කළ යුතුය : හදවත් පිවිසුම, පූර්ණ වූ බුද්ධිමය සාක්ෂිය, ප්‍රධාන අංගයන් පූර්ණ වීම හා අවයවයන් දේව භාරවීමය. කවුරුන් පූර්ණ හදවත් පිවිසුමකින් තොරව සලාතය ඉටුකරන්නේද ඔහු සල්ලාමකමින් සලාතය ඉටුකරන්නෙකි, කවුරුන් පූර්ණ බුද්ධියකින් තොරව සලාතය ඉටුකරන්නේද ඔහු මන්ද බුද්ධියෙන් වැරදි ලෙස සලාතය ඉටුකරන්නෙකි, කවුරුන් තම අවයවයන් දේව භාර නොකර අඩු පාඩු සහිතව සලාතය ඉටුකරන්නේද ඔහු වැරදි සලාතයක් ඉටුකරන්නෙකි. කවුරුන් මෙම අංගයන් සියල්ල පූර්ණ කරන්නේද ඔහු පරිපූර්ණ සලාතයක් ඉටුකරන්නෙකි" ලෙස එතුමා ඉතාමත් පැහැදිලි කළේය.

හදිස් හි වචන මට්ටමේ අර්ථ දැක්වීම :

"සියලුම ක්‍රියාවන් වේතනාව මතම රුදි තිබේ" යන්නෙන් අදහස් කරනුයේ අ:මාල් අල්-තාෆාත් නැමති අපගේ යුතුකම් හා සම්බන්ධ වූ ක්‍රියාවන්ය. මෙයට අල්-මුබාහාත් () නැමති කිරීමට අවසර ලත් ක්‍රියාවන් අයත් නොවන්නේය. ඒ වගේම පරිශුද්ධ වූ වේතනාව හරාම් (" ", තහනම්) වූ හා මක්රූෂ් (" ", නොකර සිටීම වඩාත් සුදුසු) දෑ හා සම්බන්ධ නැත. මෙයට උදාහරණයක් ලෙස, බැලීමට තහනම් වූ දෙයක් යම් කෙනෙක් අල්ලාහ්තෆාලාගේ මැවීම් දෙස බලා වින්තනය කිරීම සඳහා බලන්නෙමි යන වේතනාවෙන් බැලීම ගත හැකිය (හරාම් වූ දෙයක් වේතනාව ආශ්‍රයෙන් හොද දෙයක්ව කිසි විටකත් මාරුනොවේ. තවද (නියත වශයෙන්ම වතාවන්...) යන්න සැලකිල්ලට ගැනීමේදී එයින් කුසල් වතාවන්හි සාර්ථකත්වය, නිවැරදිභාවය, පිලිගැනීමේ හැකියාව, පූර්ණත්වය සඳහන් කර ඇති බව අනාවරණය වේ. දෛනික ජීවිතයේදී අප කරන්නා වූ යම්

යම් දෑ (උදා. රාත්‍රියෙහි පහන් නිවීම, දොරගුල් ලෑම, සතුන්ට ආහාර දීම..) යනාදිය අල්ලාහ්තආලාගේ අණ පිලිපදින්නෙමි යන අදහසින් කිරීමේදී ඒ සඳහා කුසල් හිමිවන අතර එම චේතනාව සිත තුල නොමැති විට (එය දෛනික ක්‍රියාවක් නිසා) කුසල් හිමි නොවේ. මෙම මාතෘකාව පිළිබඳ කථා කිරීමේදී අල්-නියා යන්නෙන් අදහස් කරනුයේ කුමක්ද යන්න අර්ථ දැක්වීම ඉතාමත් වැදගත් වේ. භාෂාව අනුව එය "අදහස් කිරීම, අධිෂ්ඨනය කිරීම, චේතනාව, සිතීම" යන්න සඳහන් කළ හැකිය. ආගමික මුහුණුවකින් විග්‍රහ කිරීමේදී එය යම් කිසිදෙයක් කිරීමට (බලවත් වැයමක්ද ඇතිව) අදහස් කර ගැනීම යනුවෙන් අර්ථ දැක්විය හැකිය. මෙම චේතනාව සිතෙහි ඇතිකරගෙන එය පසුව කිරීමට පරක්කු කළද එයද මෙයටම ඇතුළත් වන්නේය. තවද අල්-නියා යන්න වැදගත් වන්නේ ඇයි යන්න සොය බැලීමද ඉතාමත් වැදගත්ය. පුරුද්දට කරන යමක් ඉබාදත් ("عبادة", නැමදීම) ලෙස කරන දේ වලින් වෙන් කර ගැනීම මෙහි මූලිකම අරමුණ වන්නේය. මෙයට අමතරව ඉබාදත් වර්ග වලදී පවා ඒවා එකිනෙකින් වෙන්කර පහදා ගැනීමක්ද මේ මගින් සිදුවේ. උදාහරණයක් ලෙස පහත සඳහන් අවස්ථාව ගත හැකිය. යම් අයකු රක්ෂත් 4කින් යුතු සලාතයක් ඉටුකරන්නේය. මෙම සලාතය අල්-2සුන්ර් සලාතයක්ද, එසේත් නොමැතිනම් සුන්නත් සලාතයක්ද යන්න තීරණය වන්නේ මේ වූ අල්-නියා නම් වූ චේතනාව පදනම් කරගෙනය. තවත් අයකු මස්ජිදයක රැඳී සිටින්නේය. එය පුරුද්දට කරන්නා වූ වෙහෙසට රැඳී සිටීමක්ද එසේ නොමැතිනම් මෙය අල්-ඉතිකාල්ද යන්නද වෙන් කර පෙන්වන්නේ මෙයයි. මෙය ගැන නබි i , a , a dyq wff, yj i , a i තුමා පැහැදිලි කලේ කෙසේද යන්න කෙටියෙන් විමසා බලමු. ඒතුමාගෙන් "යම් අයකු පුද්ගලයක කිරීමට,

ආත්මාර්ථකාමය හා එකිනෙක කම දැක්වීමට සටන් කරන්නේය,
 මෙයින් ශ්‍රී-සබ්ලිලාන් (අල්ලාන් $fou=ka$ වෙනුවෙන් සටන් කිරීමට)
 අයත් වන්නේ කුමක්ද?" යනුවෙන් ප්‍රශ්න කළ අවස්ථාවේදී එතුමා
 "කවුරුන් අල්ලාන් $fou=ka$ ගේ අණ හා ධර්මය උසස් කිරීම සඳහා
 සටන් කරන්නේද ඔහුම අල්ලාන් $fou=ka$ වෙනුවෙන් සටන්
 කරන්නේය" යනුවෙන් පැවසූහ. තවද (සෑම මිනිසෙකුටම තමන්
 චේතනා කළ දෙයම අයත් වේ) යන්න මගින් අල්-නියා යන්න අන්
 අයකු විසින් කල නොහැකි බවද අගවන්නේය. මෙයට අමතරව
 කරන්නා වෙනුවෙන් වෙනත් අයකු (චේතනාවෙහි) පෙනීසිටීම,
 කිරීමට ඉදිරිපත් වීම යන්න සඳහා පහත සඳහන් අවස්ථාවන්හිදී
 ඉඩ ලැබෙන්නේය : z සකාත් ගනන් බැලීම, බෙදීම...තවද මෙහිදී
 ප්‍රධාන තැනැත්තා (සකාත් අනිවාර්ය වූ) හට එය කිරීමට හැකියාව
 තිබේද නැද්ද යන්නද වැදගත් නැත. (කවුරුන්ගේ හිජ්රතය (තම
 රට ගම අත්හැර යෑම) අල්ලාන් තආලා හා නබි $i, a, a dyq$
 $wff, yj i, a i$ තුමා වෙනුවෙන් තිබුණේද ඔහුගේ එම හිජ්රතය
 අල්ලාන් හා නබි $i, a, a dyq wff, yj i, a i$ තුමා හටම වන්නේය.
 තවද කවුරුන්ගේ හිජ්රතය මෙලොව දෙයක් පතා හෝ කාන්තාවක්
 විවාහ කර ගැනීම සඳහා තිබුණේද එම හිජ්රතය ඔහු පැතු දේ
 සඳහාම වන්නේය) යන්න සැලකිල්ලට ගැනීමේදී පහත සඳහන් දෑ
 ගැන සඳහන් කිරීම ඉතාමත්ම වැදගත්ය. අල්-හිජ්රා යන්නෙහි
 අර්ථය : යම් කිසිදෙයක් පිලිකුල් කිරීම හා අත්හැරීම, තවද මේ
 නම් වූ අල්-හිජ්රා වර්ග කිපයක් වේ :

- 1- නබි $i, a, a dyq wff, yj i, a i$ තුමාගේ සභායකයන් මක්කාවේ
 සිට ඇබ්සිනියාවට (මක්කාවාසින්ගේ හිරිහැර උග්‍ර වූ විට)
 යෑම. මෙය නබිත්වයට වසර 5කට පසුව සිදුවිය.

2- අල්-බයිහකි තමා පවසන අන්දමින් දෙවන හිජ්රතය මක්කාවේ සිට මදිනා නගරයට සිදු වූව වන්නේය. මෙය නබිත්වයට වසර 13කට පසුව සිදුවිය. මේ අනුව මක්කාවේ වාසය කළ සෑම මුස්ලිම්වරයකුටම නබි $i, a, a dyq wff, yj i, a i$ තමා වෙත හිජ්රත් කිරීම අනිවාර්ය විය. යම් විගතන් පිරිසක් හිජ්රත් යන්න මක්කාවේ සිට මදිනාවට වන බව සදහන් කළද, මදිනාවට යන ලෙස විශේෂ සදහන් කිරීමක් කළ නොහැක. එනමුදු අනිවාර්ය වූ හිජ්රතය නම් නබි $i, a, a dyq wff, yj i, a i$ තමා සිටින ස්ථානයට හිජ්රත් කිරීමය. නබි තමා මදිනාවේ සිටි නිසා එය මදිනාවට යාම ලෙස සදහන් විය. තවද ඉබ්නුල්-අරබි තමා සදහන් කරන්නේ පොළොව මත වෙනත් තැනකට යාම (සංක්රමණය) පළා යෑම හා යමක් පතා යෑමක් ලෙස වෙන් කළහැක. පළා යාමක් වූ හිජ්රතය වර්ග 6ක් වේ.

- සටන්, අනතුරු පිරි රටක, භූමියක සිට සාමය හා සමාදානය පිරි තැනකට පළායාම. මේ වූ හිජ්රතය මෙළොව අවසානය දක්වා වලංගුය. නබි $i, a, a dyq wff, yj i, a i$ තමා "මක්කා ජයග්‍රහණයට පසුව හිජ්රතයක් නොමැත" යනුවෙන් අවලංගු කලේ නබි තමා වෙත ඔහු සිටින්නා තැනට යන්නා වූ හිජ්රතයයි.
- බිද්අා (" $بُعد$ ", අලුතින් හදන්වා දී ඇති දෑ.. මේ සම්බන්ධව හදිස් අංක 05 අර්ථ විවරණයේ දැන ගත හැක) පිරි ඇති ප්‍රදේශයකින් පිට වීම. ඉබ්නුල් කාසිම් තමා මාලික් $ryu; a dyawff, ys$ පවසනවා ඇසුනේ යයි වාර්ථා කරන්නේ නම් "යම් කිසි භූමියක අල්-සලෆ් (පෙර වූවන් එනම් නබි තමාගේ සහායකයන් හා පසු සියවසහි වාසය

කල තාබිරන් වරන්) බැනුම්, අපහාස වලට ලක් වන්නේද එහි වාසය කිරීම කාටත් යුතු වන්නේ නැත" ලෙසය.

- හරාම් වූ දෑ පිරි ඇති භූමියකින් පිට වීම, තවද හලාල් වූ දෑ පැහැම සෑම අයකුටම අනිවාර්ය වූවකි.
- තමන්ගේ ශරීරයට අහිතකර, හානිදායක දෑ වලින් පලා යාම : මෙය අල්ලාහ් තආලාගේ කරුණාව හා දයාව නිසා අපහට හිමි වූ දෙයකි. කවුරුත් හෝ තමන්ගේ ශරීරය හා සෞඛ්‍යය කෙරෙහි යම් අනතුරකින් බිය වන්නේද ඔවුනට එම අනතුරින් පලා යාමට අවසර ඇත. මෙම පලා යාම එම අනතුරින් බේරීමට දායක වීම මෙයට මුල් වන සාධකයයි. මෙය පළමුවෙන්ම කලේ නබි ඉබ්රාහිම් wff, yj , di තුමය. එතුමා තම සමාජයෙන් තමන්ට එල්ල වන තර්ජන හා අනතුරු නිසා **"ඔහු ඔහුගේ ජීවිතය මෙහෙයවී"** යනුවෙන් පවසා තම දේශයෙන් පිටවීය. තවද නබි මුසා wff, yj , di තුමා ගැන අල්-කුර්ආනයේ සඳහන් වනුයේ **"ඔහු ඉදිකරන ලද ඔහු ඔහුගේ හා සහෝදරයන්ගේ ජීවිත"** යනුවෙනි.
- ලෙඩ රෝග (වසංගත) වලින් බියව තම දේශය අතහැර වෙනත් ප්‍රදේශයකට පලා යාම. තවද නබි i , a , a dyq wff, yj i , a i තුමාද යම් පිරිසකට මදිනාවෙහි වෙනත් ප්‍රදේශයකට පිට වී යාමට මෙසේ අවසර දී තිබිණ.
- තමන්ගේ සැප සම්පත් මත ඇති බිය නිසා පලා යාම. මෙහිදී සැලකිල්ලට ගත යුතු වන්නේ එක් මුස්ලිම්වරයකුගේ වස්තුව ඔහුගේ ලේ මෙන්ම හරාම් වන බවය.

තවද යමක් පතා පිටවීමද වර්ග 10කට වෙන් කර පෙන්විය හැකිය. අල්-දින් (ආගම) පතා පිටවීම හා මෙලොව

දෙයක් පතා පිටවීම ප්‍රධාන අංගයන් වන අතර ආගම පතා පිටවීම අංග 9කට වෙන් කළ හැකිය.

- ප්‍රයෝජනය හා භාණය සඳහා පිට වී යාම, අල්-කුර්ආනයේ **"අල්-කුර්ආනයේ මෙහෙයුම් මත අල්-කුර්ආනයේ මෙහෙයුම්"** යන ලෙස සඳහන් කර ඇත (එනම් මෙදෙස බලා තමාගේ යහපත තකා ප්‍රයෝජනය හා භාණය ලබා ගැනීම මෙයින් අදහස් කර ඇත). මීට අමතරව Z සුල්-කර්නයිනද මෙලොව සැරිසරා අල්ලාත් $fou+k$ ගත් මැවීමිවල ප්‍රදමයන් බලාගත්හ.
- හප් වන්දනාව සඳහා යාත්‍රා කිරීම.
- පිහාද් කිරීම සඳහා පිටවීම.
 - පිවත්වීම උදෙසා රැකියාවක් කිරීමට පිට වී යාම.
 - ව්‍යාපාර හා අමතර ආදායම් සඳහා පිටවීම. තවද මෙයට අනුමැතිය ලැබී ඇති බවට පහත සඳහන් අල්-කුර්ආන් පරිච්චේදය සාධක කර ගත හැක **"අල්-කුර්ආන් මෙහෙයුම් මත අල්-කුර්ආනයේ මෙහෙයුම්"**.
 - ශිල්ප හැදෑරීම පිණිස පිට වීම.
 - පූජ්‍ය භූමියන් දැක බැලීම සඳහා යාම, මෙහි නබි $i, a, a dyq wff, yj i, a i$ තුමා පැවසූ වදනක් මතක් කිරීම ඉතාමත් වැදගත්ය. එනම් "දේවස්ථාන 3කට හැර අන් කිසි දේවස්ථානයක් පතා යාත්‍රා නොකළ යුතුය" යන්නය. මෙම දේවස්ථාන 3 නම් මක්කාවෙහි වූ අල්-මස්ජිදල් හරාම්, මදිනාවෙහි වූ නබි $i, a, a dyq wff, yj i, a i$ තුමාගේ දේවස්ථානය හා ජෙරුසලමේ වූ අල්-මස්ජිදල් අක්සා දේවස්ථානයන් වේ.

- ජිහාද් සඳහා හටයන් අවශ්‍යවන විට සටන් බිමකට යාම.
- අල්ලාන්තආලා වෙනුවෙන් තවත් මුස්ලිම් සහෝදරයන් බැලීමට යාම. මුස්ලිම් හා අනෙකුත් ගුන්ට වල සඳහන් වන වග නම්, නබි $i, a, a dyqfff, yj i, a i$ තුමා මෙසේ පැවසූ "කෙනෙකු තවත් තැනක වාසය කරන සහෝදරයකු බැලීම සඳහා පිටවිය. ගමන් මාර්ගයේ ඔහු වෙත අල්ලාන් $foú+ka$ දුතයකු එවූ අතර, ඔහුගෙන් එම දුතයා 'නුඹ කොතනක යන්නේද?' යනුවෙන් ප්‍රශ්න කළේය. ඔහුද 'මෙම ගම්මානයේ සහෝදරයකු බැලීම සඳහා' යනුවෙන් පැවසූ අතර, පෙරලා 'ඔහුගෙන් නුඹට යමක් ලැබෙන්නට තිබේද?' යැයි ඇසුවේය. එයට ඔහු 'නැත, මා ඔහුව අල්ලාන් $foú+ka$ වෙනුවෙන් ආදරය කරන්නෙමි' යනුවෙන් පිළිතුරු දුන්නේය. එවිට එම දුතයා 'මා නුඹ ඔහුට කෙසේ ආදරය කරන්නේද එලෙසම අල්ලාන් නුඹට ආදරය කරන්නේය යන වග දැන්වීමට පැමිණි දුතයෙක් වන්නෙමි' යැයි පැවසුවේය".

3- ඉස්ලාම් හා සම්බන්ධ නීති රීති දැනගැනීම සඳහා නබි $i, a, a dyqfff, yj i, a i$ තුමා වෙත ගෝත්‍රිකයන් පැමිණීම හා හැදෑරීමෙන් අනතුරුව තම සමාජයට ආපසු යාම.

4- මක්කාවාසින්ගෙන් ඉස්ලාමය පිළිගත් අය නබි $i, a, a dyqfff, yj i, a i$ තුමා හමුවීම සඳහා මදිනාවට ඒම හා ආපසු යාම.

5- කුර්ථ භූමියක සිට මුස්ලිම් දේශයකට යාම. මුස්ලිම්වරයකුට කුර්ථ දේශයක වාසය කිරීමට අවසර නොමැත. අල්-මාචුර්දි (රහි) පවසන වග නම් "ඔහුට එම දේශයේ දරු පවුල්,

නැදෑ හිතවතුන්, සමාජයක් හා ඉස්ලාමය ඵලි කිරීම සඳහා වාතාවරණයක් තිබේනම් එම ප්‍රදේශය අත්හැර යාමට ඔහුට අවසර නොලැබෙන්නේය, කිමද යත් මේවා මගින් එම භූමිය ඉස්ලාම් දේශයක් වන්නේය" යනුවෙනි.

6- එක් මුස්ලිම්වරයකු තවත් මුස්ලිම් සහෝදරයකු ඉතාමත් උචිත හා යෝග්‍ය සාධකයක්, කාරණයක් නොමැතිව දවස් 3කට වැඩි කාලයක් අත්හැරීම (අමනාප වී කතා නොකිරීම), පළමු දින 3 මක්රෑන් වන අතර එයට වැඩි වීම හරාම් වන්නේය. ඉතාමත් බලවත් කාරණයක් මෙයට සාධක වේ නම් මෙයට අවසර ඇත.

7- සැමියා තම භාර්යාවගේ අකීකරුවීම සනාථවීමෙන් පසුව ඇයගෙන් ඇත් වීම. මේ ගැන අල්-කුර්ආන් හි සඳහන් වන්නේ '**අල්-බාකාරා** (භාර්යාවන්) **අල්-බාකාරා** **හිමා**' යනුවෙනි. තවද මෙම වර්ගයට පාපයන් පිරි ඇය වෙතින් ඇත්වීම, ඒ තැන් වලින් ඇත්වීම, ඒ ඇය හා කථාකිරීම, සලාම් දීම, පිළිතුරු දීම යනාදියෙන් ඇත්වීම යන්නද ඇයත් වේ.

8- අල්ලාහ් තහනම් කළ දේ වලින් ඇත්වීම, මෙම අර්ථදැක්වීම අල්-හිජ්රා යන වචනයට සම්බන්ධ වන ඉතාමත් පොදු වූත් සරළ වූත් අර්ථය වේ.

තවද " කවුරුන්ගේ හිජ්රතය (තම රට ගම අත්හැර යෑම) අල්ලාහ් තඤාලා හා නබි $i, a, a dyq wff, yj i, a i$ තුමා වෙනුවෙන් තිබුණේද ඔහුගේ එම හිජ්රතය අල්ලාහ් හා නබි $i, a, a dyq wff, yj i, a i$ තුමා හට වන්නේය. තවද කවුරුන්ගේ හිජ්රතය මෙලොව දෙයක් පතා හෝ කාන්තාවක් විවාහ කර ගැනීම සඳහා තිබුණේද එම හිජ්රතය ඔහු පැතු දේ සඳහාම

වන්නේය." යන්නට පසුපස ඉතාමත් වැදගත් කථාවක් ඇතිබව අමතක නොකළ යුතු දෙයකි. කෙනෙකු මක්කාවෙහි සිට මදිනාව තෙක් හිප්රත් ගිය අතර මෙයින් හිප්රතය හා සම්බන්ධ ප්‍රයෝජනය නොපැතු අතරම ඔහු උමිමු කයිස් නම් වූ කාන්තාවක් විවාහ කරගැනීමේ චේතනාවක් සිතැතිව එම හිප්රතය කලේය. මොහු එයින් අනතුරුව "මුහාජිර් උමිමු කයිස්" යනුවෙන් පටබැඳුණි. මෙතැනදී තවත් ගැටලුවක් මතුවන්නේය. එනම් විවාහය ඉස්ලාමය හා සම්බන්ධ වූ වැදගත් දෙයක් වන අතර මෙහිදී එය මෙලොව හා සම්බන්ධ දෙයක් ලෙස හැඳින්වනු ලැබුයේ කිමද යන්නය. මෙය විග්‍රහ කිරීමේදී මෙහු ඇත්තටම විවාහය සඳහා පිට වූයේ නැත. නමුත් එළිපිට ඔහු හිප්රතයද අභ්‍යන්තරව එයට පටැණුව විවාහය නම් වූ චේතනාව සඟවාගෙන පිටවූ නිසාම මේ අන්දමින් අපහාසයට ලක් වූ බව සඳහන් කළ හැක. මෙයට අනුරූපව පහත සඳහන් දෑ ගත හැකිය: වෙළඳාම් කිරීමේ චේතනාවෙන් හප් වන්දනාව සඳහා යාම, තනතුරු හා ප්‍රසිද්ධිය තකා ශිල්ප හැදෑරීමට පිටවීම....(අනෙකුත්..). "එම හිප්රතය ඔහු පැතු දේ සඳහා වන්නේය." යන්න සැලකිල්ලට ගැනීමේදී කවුරුන් හෝ වෙළඳාම, සංචාරය කිරීම යන චේතනාව මත හප් වන්දනාව කරන්නේද ඔහුට කිසි සේත්ම එම හප් සඳහා පරෝපකාරයක් නොමැත යන නිගමනයට ආ හැකිය. තවද මෙතැනදී තවත් දෙයක් සැලකිල්ලට ගත යුතුවේ. එනම් මෙහිදී හප් වන්දනාවට මුල් වූ මූලික චේතනාව වෙළඳාම, සංචාරය..... වී තිබීමයි. මූලික වන චේතනාව හප් කිරීම යනුවෙන් තිබේ නම් ඔහුට ඒ සඳහා වූ කුසල් හිමි වන අතරම වෙළඳාම ඒ හා සම්බන්ධ වූ අමතර ප්‍රයෝජනයකි. මීට අමතරව හප් සඳහා වන පරිශුද්ධ වූ චේතනාව හා පිට වන කෙනෙකු හා සංසන්දනය කර බලන විට මොහුට අඩු කුසල් ප්‍රමාණයක් හිමිවන බවද සැලකිය යුතු කරුණකි. මේ දෙකම

බලාපොරොත්තුවෙන් යන කෙනෙකු ගැන නිගමනයන් දෙකකට එළඹිය හැකිය. මෙලොව පමණක් නොපැන නිසා ඔහුට කුසල් ලැබීමට ඉඩ ඇත. ඒ අතරතුරම කුසල් නොලැබීමටද ඉඩ ඇත. ඒ කිමද යත් පරලොව සම්බන්ධ වූ දෙයක් හා මෙලොව සම්බන්ධ වූ දෙයක් මිශ්‍ර වීමයි. එනමුදු හදිස් වදන් පෙන්වා දෙන්නේනම් මෙම නිගමනය තනි චේතනාව මත රැඳී තිබීමය. දෙකම මිශ්‍ර වූ විට ඔහු මෙලොව පමණක් පැනවේය යන ලෙසද නිගමනය කළ නොහැක. **والله أعلم**

.....

හදිස් සම්බන්ධ වූ පා සටහන් - මෙම හදිස් වදන අල්-බුකාරි හදිස් ග්‍රන්ථයෙහි පවා පළමු තැන ගත් ඉතාමත් වැදගත් හදිසයක් වන්නේය. අප ජීවිතයෙහි අප කරන්නා හා කියන්නා දෑ සියල්ලම හොඳ හා නරක, යහපත් හා අයහපත් යන ලෙස නිගමනය වන්නේ අපගේ චේතනාව සාධක වීම මගින්ය. එමනිසාම මෙම හදිසයට විගතුන් ඉතාමත් වැදගත් තැනක් හිමිකර දෙන අතර මේ වූ චේතනාව හිච්චනය පමණක් නොව අනෙකුත් සියලුම දේ හා සම්බන්ධ බව පෙනවා දුන්න. මේ අනුව චේතනාව ඉහත පෙන්වා දී ඇති ආකාරයට වඩා ඉතාමත් ගැඹුරු වූ දෙයක්ය. අපගේ ආහාර ගැනීම, නිදාගැනීම, මාර්ගයේ ගලක්, කටුවැලක් ඉවත්කිරීම හා අන් සෑම දෙයක්ම පරිශුද්ධ චේතනාවක් සමග මෙය අල්ලාහ් වෙනුවෙන් කරන්නෙමි, ඔහුගේ අණ පිළිපදින්නෙමි යන දෑ සිත තුළ ඇති කර ගැනීම තුළින් ජීවිතය ලස්සන කරගන්නා සේම අවසන් දින අප නොසිතූ පරිදි ඒ සදහා කුසල් හිමිවනු ඇත. ඒ අතරම ඉස්ලාම් අපට පෙන්වා දෙන යාඤා කිරීම හා අනෙකුත් මූලධර්මයන් ඉටුකිරීමේදී ඒ ඒ

දේවල් පිලිගැනෙන්නට අතර්ථය වූ කොන්දේසි හා නීති රීති වලට අනුව ඒවා කෙරෙන්නේද යන්න බැලීමද ඉතාමත් වැදගත්ය. යම් කිසි ක්‍රියාවක් පිලිගැනෙන්නට නම් නියත වශයෙන්ම කාරණා (කොන්දේසි) 2ක් පරිපූර්ණ විය යුතුය. ඒවා නම් අල්-ඉක්ලාස් නම් වූ පරිශුද්ධ වූ චේතනාව හා නබ් (සල්) තුමාගේ ගමන් මගට (අල්-සුන්නාවට) අවනත වීම යන අංගයන් දෙකම අංග සම්පූර්ණ වීමය. ඒ අනුව අප යම් කිසි කුසල ක්‍රියාවක් කරන්නා අවස්ථාවේදී අල්-නියා එසේත් නොමැති නම් අල්-ඉක්ලාස් යන්න පමණක් සැලකිල්ලට ගැනීම මගින් ඒවා සාර්ථක කර ගැනීමට නොහැකි වන අතර අප එය කරන්නා වූ ආකාරයට අල්-සුන්නාවෙහි අවසර ඇතිද යන්නද ඉතාමත් සැලකිල්ලකින් අවධාරනය කළ යුතුය (මේ සම්බන්ධ වැඩි දුර කරුණු හදිස් අංක 05 අර්ථකථනයේදී දැන ගැනීමට හැකිවනු ඇත). මේ සියල්ල සැලකිල්ලට ගන්නේ නම් අප කරන්නා වූ සෑම කුසල කර්මයක්ම ගතට කැපු ඉණි ලෙස නොවීමට අපට වගා බලා ගත හැකිවනු ඇති අතරම එය අපගේ වගකීමද වන්නේය. එම නිසා අප ඉබාදත් හෝ අන කිසි පුන්‍ය කර්මයක් කරන විට එය පිරිසුදු චේතනාවත් සමග අල්-සුන්නා පවසන අන්දමටත් එකඟව කරන්නේ නම් අපගේ ක්‍රියාවන් පිලිගැනෙන්නට ඇති ඉඩ කඩ වැඩි වන අතරම එම නිසාම මානසික තෘප්තියක්ද අපට ලබා ගත හැකිවනු ඇත.

i xy, g mBj ¾; kh l rk , ofoal fõÜ rfgysfi j h l rk
fudfyduâ ri i dkaki di